

Ársfrágreiðing – 2019 – Seyðahaldið í Heygshaga

Eldri veðurur
1. virðislan
Jóhannus Petersen
Yviri í Dal

Hans Martin Andreasen
RØKTARI

Innihaldsyvirlit

Frágreiðing um seyðahaldið í Heygshaga fyrir árið 2019	2
Geving – kraftfóður úti	2
Geving kraftfóður inni	2
Fjalldagar	3
Fyrsti fjalldagur.....	3
Manning	3
Annar fjalldagur.....	3
Manning	3
Triði fjalldagur.....	4
Manning	4
Lembing	5
Fjórði fjalldagur	6
Manning	6
Talva 1. Miðalvekt av lombum í royting	7
Talva 2. Miðalvekt lomb í royting framrokna til 9. juli.....	7
Talva 3. Ílegur fyri móttøðuføri móti ridluskriða.....	8
Grafur 1. Vísur lutfallið millum ávikavist AA, AV og VV í prosentum	9
Fimti fjalldagur	11
Manning	11
Vektir 2019	13
Fletting	15
Sætti fjalldagur.....	16
Manning	16
Úrtøka lomb livandi vekt 2019	16
Talva 4. Samlað lívmegd fyri hvørja ær	16
Grafur 2. Samlað lívmegd/áseyð frá 2012-2019	17
Veðragjólingar	17
Smakkurin á kjøti.....	18
Stabbamynd 1. Fyribilsúrslit av royndunum við kjøtsmakking	19

Frágreiðing um seyðahaldið í Heygshaga fyrir árið 2019

Várið 2019 var nógvur kavi síðst í januar og inn í februar. Vit góvu nakað av stráfóðri, inntil vit byrjaðu at geva kraftfóður.

Sjálvt um givið verður um várið, kemur gróðurin altíð at ávirka vektina um heystið.

Veðragjólíngarnir vóru tiknir inn umleið hálvan januar. Í ár fingu vit allar brundseyðirnar aftur.

Vit hava flushað aftur í ár. Tóku tvæveturærnar og gjólingarnar inn tann 25. nov. Tvæveturærnar eru bólkaðar í tveir bólkar. Annar bólkurin fær Havsbrún fóður, og hin fær Danish Agro seyðafóður. Gjólingarnir fáa skotskt seyðafóður. Seyðurin, ið var inni, fekk súrhoyggj úr brunni.

Geving – kraftfóður úti

Allur seyðurin, ið var úti, fekk skotskt seyðafóður (Harbro nuts 18) frá 7. november til 11. januar, 600 g um dagin. Byrjaðu aftur at geva 20. mars. Einlemburnar fingu 600 g um dagin til 21. mai. Allar tvílemburnar vóru tiknar inn í medisinfjallinum 27. mars.

Geving kraftfóður inni

Gjólingarnir, ið vóru inni frá 25. november 2019 til 17. mai 2020, fingu súrhoyggj og skotskt seyðafóður 500 g um dagin.

16. árg. fekk fóður frá Havsbrún, 200 g um dagin pr. seyð.

Hin helvtin fekk (Danish Agro) 600 g um dagin pr. seyð. Allar tvílemburnar uttan 16. árg. fingu súrhoyggj og skotskt seyðafóður (Harbro nuts 18) 800gr um dagin.

Fjalldagar

Fyrsti fjalldagur

Róku allan seyðin inn á Støðina tann 13. februar.

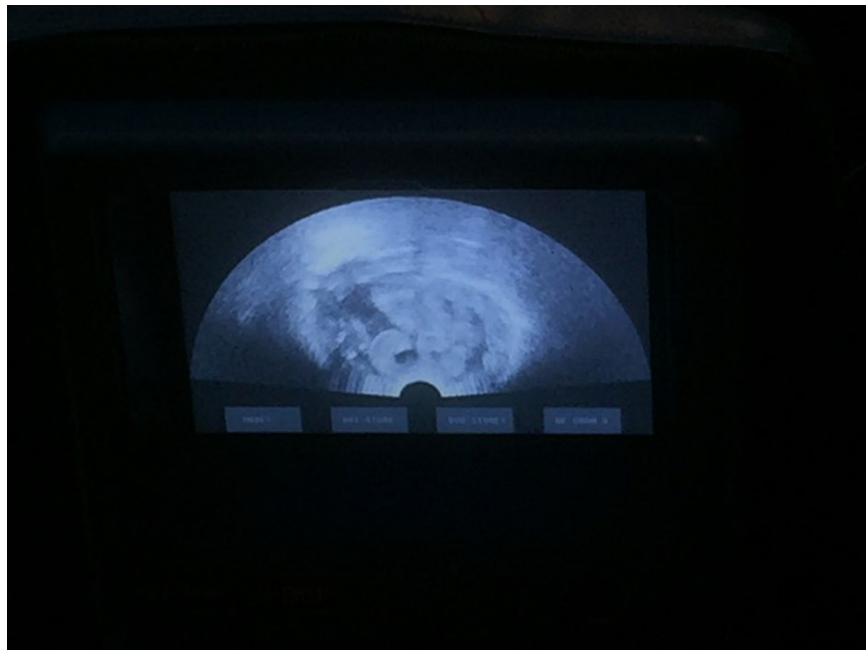
Manning

Ólavur av Steinum, Øssur Andreassen, Gunnleiv í Gerðinum, Rasmus í Haraldssundi og Hans Martin Andreassen.

Annar fjalldagur

Týsdagin tann 14. februar skannaðu og vigaðu vit áseyðin í Heygshaga – tilsamans 166 ær. 112 einlembir, 49 tvílembur og 5 geldar.

Manning

Ólavur av Steinum, Øssur Andreassen, Jóna Jacobsen, Dorteia Joensen, Rasmus í Haraldssundi og Hans Martin Andreassen. Eyðstein Jensen skannaði.

Triði fjalldagur

Tann 27. mars róku vit allan seyðin inn á støðina. Vit viðgjørdu seyðin við Noromectin fyri ótoy og orm. Vit brúktu Crovect eftir rygginum fyri lús og viðgjørdu við Covexin fyri lambablóðsótt.

Møttu kl. 08 og vóru liðug kl. 1600.

Manning

Ólavur av Steinum, Øssur Andreassen, Gunnleivur í Gerðinum, Rasmus í Haraldssundi, Jóna Jacobsen, Dorteia Joensen, Tróndur Leivsson og Hans Martin Andreassen.

Lembing

Eitt lamb kom 1. apríl, annars byrjaði lembingin av álvara tann 20. apríl, og tað passaði væl eftir tíðini til okkara veðragjólingar. Lembingin í ár gekk eftir vild, tó so mistu vit onkur lomb. Tað vóru 3 í vórðu viðgjørdar fyri mjólkarfepur. Seyðurin varð rikin av bønum hin 20. mai.

Fjórði fjalldagur

Týsdagin tann 2. juli vóru vit í áseyðaroyting á Búnaðarstovuni. Fóru avstað kl. 08:00. Veðrið var gott hendan dagin, og alt gekk væl. Vórðu liðug kl. 23.00. Umframt tað vanliga arbeiðið, varð seyðurin vígaður og vektirnar skrásettar. Hetta hava vit gjørt fleiri ferðir seinastu árin. Tann samlaða miðalvektin í ár er heldur lægri enn í fjør. Tær samlaðu stabbamyndirnar yvir vektirnar gjøgnum árið verða vístar í skurðfjallinum. Av tí at vit ikki royta lomb longur, so eru færri fjalldagar nú enn áður.

Manning

Ólavur av Steinum, Jens Ivan í Gerdinum, Æsa Tróndardóttir Frýdal, Øssur Andreassen, Brandur Isaksen, Jóhannus Arge, Sakir Tróndarson Frýdal, Gunnleivur í Gerðinum, Andrass Holm Arge, Tróndur Leivsson, Bartal Andreassen, Rasmus í Haraldssundi, Dorteia Joensen og Hans Martin Andreassen.

Sammeta vit seks tey seinastu árin, er munurin hesin:

Talva 1. Miðalvekt av lombum í royting

Ár	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dato	3. juli	3. juli	9. juli	8. juli	5. juli	4. juli	11. juli	2. juli
Miðalvekt í kg.	20,81	19,9	24,6	22,56	21,5	21,4	23,5	19,9

Rokna vit við, at dagligur vøkstur er 250 g, so kunnu vit við hesum rætta okkum inn til 9. juli hvørt ár. So er munurin millum 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 og 2019 hesin:

Talva 2. Miðalvekt lomb í royting framrokna til 9. juli.

Ár	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dato	9. juli	9. juli	9. juli	9. juli	9. juli	9. juli
Miðalvekt í kg.	24,6	22,81	22,25	22,65	23,0	21,65

G.g. miðaltøl, talvan tekur ikki hædd fyri lambatalið

Tað merkir, at lombini vigaðu 1,35 kg minni í ár, enn somu tíð í fjør.

Afturat teimum vanligu skrásetingunum vóru blóðroyndir tiknar av lombunum, fyri á hendan hátt at kunna ala okkum burtur úr ridluskriðanum.

Kanningar hava víst, at onkrar ílegur eru meir mótstøðuførar móti ridluskriða enn aðrar. Niðanfyri er talva, sum Heilsufrøðiliga Starvsstovan hevur gjørt, sum vegleiðing um, hvørjar ílegur eru mest mótstøðuførar móti ridluskriða. Seyður er eisini í Føroyum, sum hevur VV í Codon 136. Hesin seyður er sera lítið mótstøðuførur móti ridluskriða.

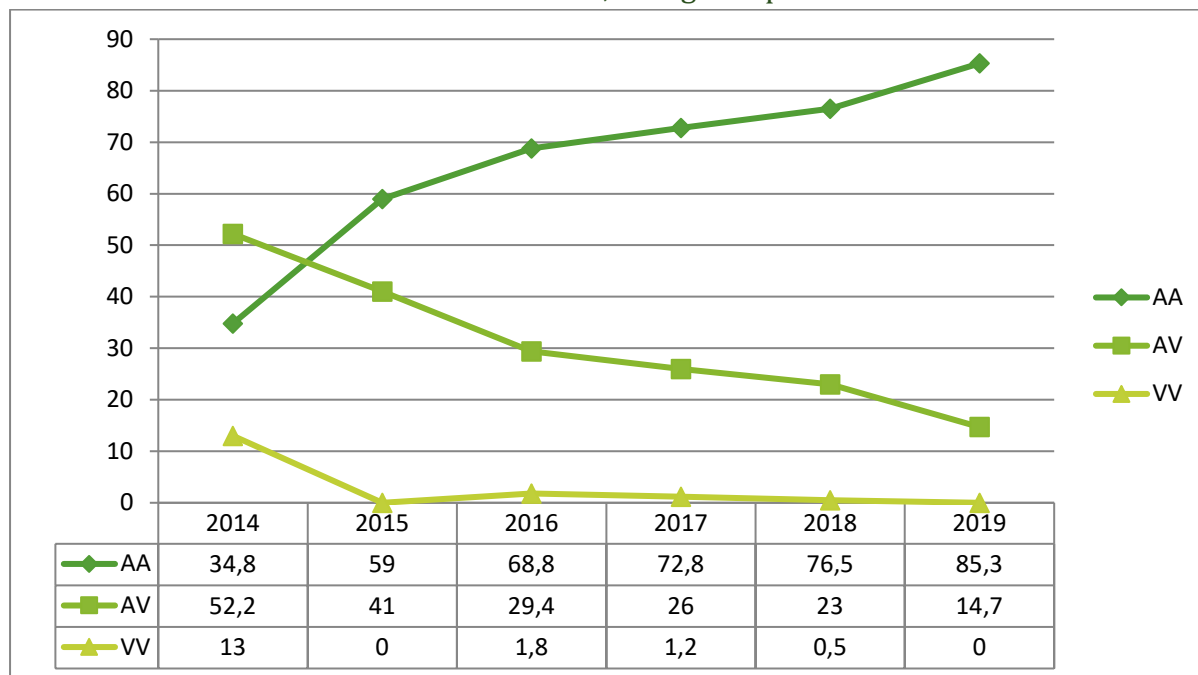
Talva 3. Ílegur fyri mótstøðuføri móti ridluskriða

Codon 136	Codon 154	Codon 171	Mótstøðuføri
AA	RR	RR	Seyður við hægst mótstøðuføri fyri ridluskriða. Sera væl egnaður til aling (at seta við).
AA	RH	RR	
AA	HH	RR	
AA	RR	QR	Seyður við høgum mótstøðuføri fyri ridluskriða. Væl egnaður til aling.
AA	RH	QR	
AA	HH	QR	
AA	RR	QQ	Seyður, ið hevur mótstøðuføri fyri ridluskriða. Kann nýtast til aling.
AA	RH	QQ	
AA	HH	QQ	
AV	RR	RR	Seyður, ið er minni mótstøðuførur fyri ridluskriða. Skal helst ikki nýtast til aling.
AV	RH	RR	
AV	HH	RR	
AV	RR	QR	
AV	RH	QR	
AV	HH	QR	
AV	RR	QQ	
AV	RH	QQ	
AV	HH	QQ	
AV	HH	QQ	

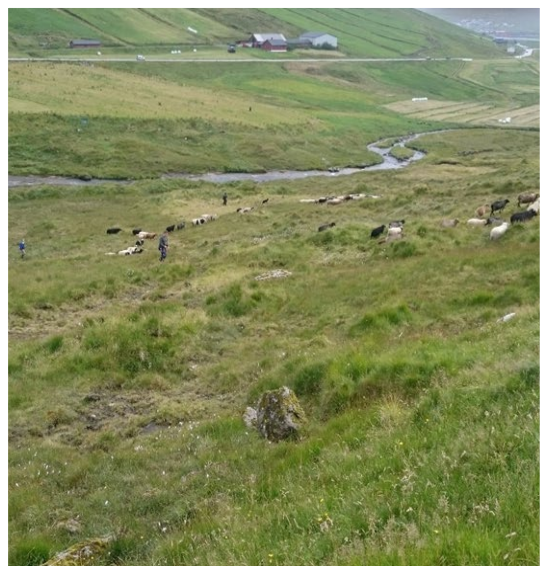
Síðani 2014 hefur Búnaðarstovan bert brúkt brundar við AA í Codon 136. Myndin niðanfyrir vísir, hvussu ílegurnar eru broyttar í %, eftir at vit í 2014 bert fóru at sleppa brundum upp, sum hava AA í Codon 136. Í 2014 var parturin av AA 34,8%, hetta tal er so líðandi vaksið upp í 85,3% í 2019. Í 2014 vóru 52,2% av lombunum AV, tað er meira enn helmingurin. Hetta tal er minkað niður í 14,7% í 2019.

Grafur 1. Vísur lutfallið millum ávikavist AA, AV og VV í prosentum

Sum væntað fór parturin av VV niður í null longu fyrsta árið, men heldur óvæntað kom okkurt VV lamb fyrri bæði í 2016, 2017 og 2018. Frágreiðingin er helst tann, at við tað, at Heygshagi ikki er hegnaður av, koma fremmandir brundar í hagan av og á. Hetta er helst frágreiðingin upp á, at tað kemur fyrri, at okkurt lamb hefur VV í Codon 136.

Fimmti fjalldagur

Manning

Ólavur av Steinum, Øssur Andreassen, Jóannes Arge, Sakir Tróndarson Frýdal, Gunnleivur í Gerðinum, Brandur Isaksen, Dorteia Joensen og Hans Martin Andreassen.

Jóannes av Oyrareingjum var á fjalli sama dag. Eingin var samgongu.

Tann 30. september vóru vit í skurðfjalli. Vit róku allan hagan og viðgjørdu allan seyðin. Allur seyðurin varð vigaður. Avdeyðaærnar vórðu tiknar, og veðragjólingar og sleppingarlomb slept upp. Lombini, ið skuldu flettast, vórðu tikin. Áseyðurin varð viðgjørður við Combinex fyri orm. Sleppingarlombini vórðu sprottað fyri garnasótt og við Covexin fyri lambablóðsótt.

Vektir 2019

Frá nú av og frameftir fara vit ikki at hava fletta ærsvekt við í ársfrágreiðingarnar.

Sunnasta Gongu ærsvektir:

Vingardagur	Miðalvekt
14. februar	46,3 kg
27. mars	49,2 kg
02. juli	47,3 kg
30. september	55,4 kg
25. nov	57,4 kg

Miðjan ærsvektir:

Vingardagur	Miðalvekt
14. februar	46,9kg
27. mars	54,3kg
2. juli	51,4 kg
30. september	57,5 kg
25. nov	58,8 kg

Svartá ærsvektir:

Vingardagur	Miðalvekt
14. februar	43,6 kg
27. mars	52,0 kg
2. juli	51,1 kg
30. september	58,3 kg
25. nov	59,0 kg

Hvilvt ærsvektir:

Vingardagur	Miðalvekt
14. februar	43,9kg
27. mars	49,3 kg
2. juli	49,8 kg
30. september	57,3 kg
25. nov	56,0 kg

Sunnasta Gonga lambsvektir:**Vigingardagur Miðalvekt**

Í lembing 3,983 kg

2. juli 19,1 kg

30. september 42,9 kg

Flett vekt 33,5 pund

Flett vekt í % av livandi vekt 39,04%

Miðjan lambsvektir:**Vigingardagur Miðalvekt**

Í lembing 4.408 kg

2. juli 22 kg

30. september 44,1 kg

Flett vekt 34,1pund

Flett vekt í % av livandi vekt 38,66%

Svartá lambsvektir:**Vigingardagur Miðalvekt**

Í lembing 3,712 kg

2. juli 20,8 kg

30. september 44,1 kg

Flett vekt 34 pund

Flett vekt í % av livandi vekt 38,63 %

Hvilvt lambsvektir:**Vigingardagur Miðalvekt**

Í lembing 3,544kg

2. juli 18,3 kg

30. september 39,6 kg

Flett vekt 31 pund

Flett vekt í % av livandi vekt 39,2%

Fletting

Vit flettu allan seyðin á stöðini. Manningin var Øssur Andreassen, Jóhannes Arge, Mogens Wraae, Terji Jacobsen, Brandur Isaksen og Gunnleivur í Gerðinum, Karl Thomassen, Bartal Andreassen og Zakir Tróndarson Frýdal.

Frá Búnaðarstovuni voru Hans Martin Andreassen og Rasmus Magnusson.

Flettu 100 seyðir 1. okt. 2. okt. flettu vit liðugt, í alt 176 seyðir.

Krovini hingu í 14 gradum til 4. okt., tá ið tey voru koyrd oman í hjallin.

Sætti fjalldagur

Tann 25. november bleiv allur seyðurin ríkin. Vit vígaðu ærnar og gjólingarnar. Árg. 16-18-19 verða fódraðir inni. Ein helvt fær gras + Danish Agro seyðafóður, og hin helvtin fær gras + Havsbrún fóður.

Manning

Rasmus í Haraldssundi, Andrass Holm Arge, Ólavur av Steinum, Jóna Jacobsen og Hans Martin Andreassen.

Úrtøka lomb livandi vekt 2019

Í 2019 gav hagin 181 lomb móti 193 lombum í fjør. Á heysti 2018 vígaðu lombini 7.483 kg livandi, í 2019 vígaðu tey tilsamans 7.570 kg livandi. Miðalvektin á livandi lombum var 41,8 kg í 2019 móti 38,8 kg árið fyri. Krovini vígaðu í miðal 33,3 pund í 2019, móti 30,7 í 2018. Flett vekt av lombunum var í miðal 39 prosent av livandi vekt í 2019 í mun til 39,5 prosent árið fyri.

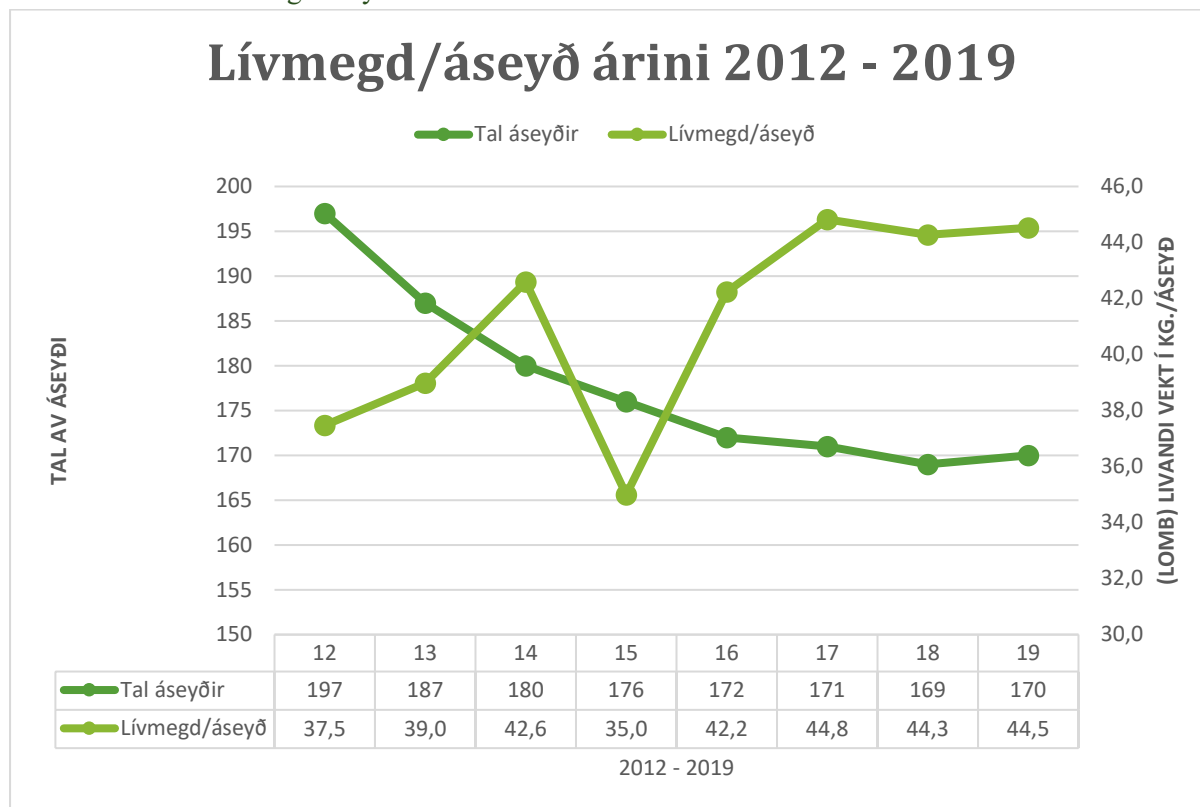
Talva 4. Samlað lívmegd fyri hvørja ær

Ár	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dato	20.sep	24.sep	23.sep	22.sep	20.sep	21.sep	18.sep	30.sep
Tal lomb	192	185	183	158	178	189	193	181
Samlað vekt lomb livandi	7383	7289	7667	6159	7265	7665	7483	7570
Miðalvekt lomb livandi	38,45	39,4	41,9	38,95	40,8	40,5	38,8	41,8
Tal áseyðir	197	187	180	176	172	171	169	170
Lívmegd/ áseyð	37,48	38,98	42,59	34,99	42,24	44,82	44,28	44,53

Vert er at bíta merki í, at um vit taka talvuna omanfyri og sammeta samlaðu lívmegdina, tað er samlað kg. lomb í livandi vekt fyri hvønn áseyð, fyri árini 2012 til og við 2019 fáa vit hendan sera sigandi grafín:

Grafur 2. Samlað lívmegd/áseyð frá 2012-2019

Vit síggja á talvuni at fyri hvørt ár, sum vit skerja áseyðatalið, veksur lívmegdin fyri hvørja ær, við undantakið av 2015, tá felli var at kalla um alt landið. Hetta er sera áhugavert, ikki minst tá ið vit sammeta linjuna “samlað vekt livandi lomb” í talvu xx. Har vit síggja at ein jøvn minking av skipanini frá 2012 til 2019, har vit fara frá eini skipan á 197 ær í 2012 til 170 ær í 2019, altso 27 ær færri í haganum geva eisini eitt samlað hægri kg. livandi lomb um heysti samanbórið við 2012 tá 197 ær geva 7.383 kg. livandi lambsvekt á skurðfjalli, geva 170 ær í 2019 7.570 kg. í livandi lombum. T.v.s. 27 ær, ella 14% niðurskurður í skipanini gevur í hesum føri 187 kg. meir úrtøku sammett við skipanina í haganum í 2012. Spannandi verður at fylgja gongdini.

Veðragjólingar

Vit gjørdi 10 lomb upp til veðragjóling, harafturat høvdu vit 2 veðrar. Vit sleptu brundseyðunum út tann 28. og 29. november. Í hagan fóru 1 veðrur og 4 veðragjólingar. 3 veðragjólingar og ein veðrur vóru hjá ónum, ið vóru inni. Høvdu 3 eyka seyðir.

Smakkurin á kjøti

Føroyingar hava etið turt kjøt og skerpikjøt í øldir, og tað tykist, sum at undirtøkan fyri hesum forna mati er vaksandi millum fólk, og nógv verður gjørt burtur úr smakkinum. Robert Joensen, sum hevur skrivað nógvar bókur um seyð, viðger eisini hetta evnið. Á bls. 240 í nýggjastu bókini hjá Robert Joensen, sum Sprotin hevur givið út stendur:

Av royndum munnu føroyingar hava lært, hvussu teir skuldu fáa gott og passaliga ræst skerpikjøt. Var kalt í veðrinum, lótu menn krovini hanga inni í roykstovuni eitt ella tvey samdøgur, eftir at flett var. Tí krov, sum tornar í kulda, fær ongan smakk, tað ræstnar ikki.

Hetta, sum Robert Joensen skrivur, er eitt áhugavert uppáhald, men okkum kunnugt eru ongar nágreiniligar royndir gjørdar fyri at eftirkanna, hvussu álítandi henda gamla vitan er. Búnaðarstovan hevur tí sett sær fyri at kanna hetta nærri, og vit hava gjørt nakrar kanningar seinastu árin.

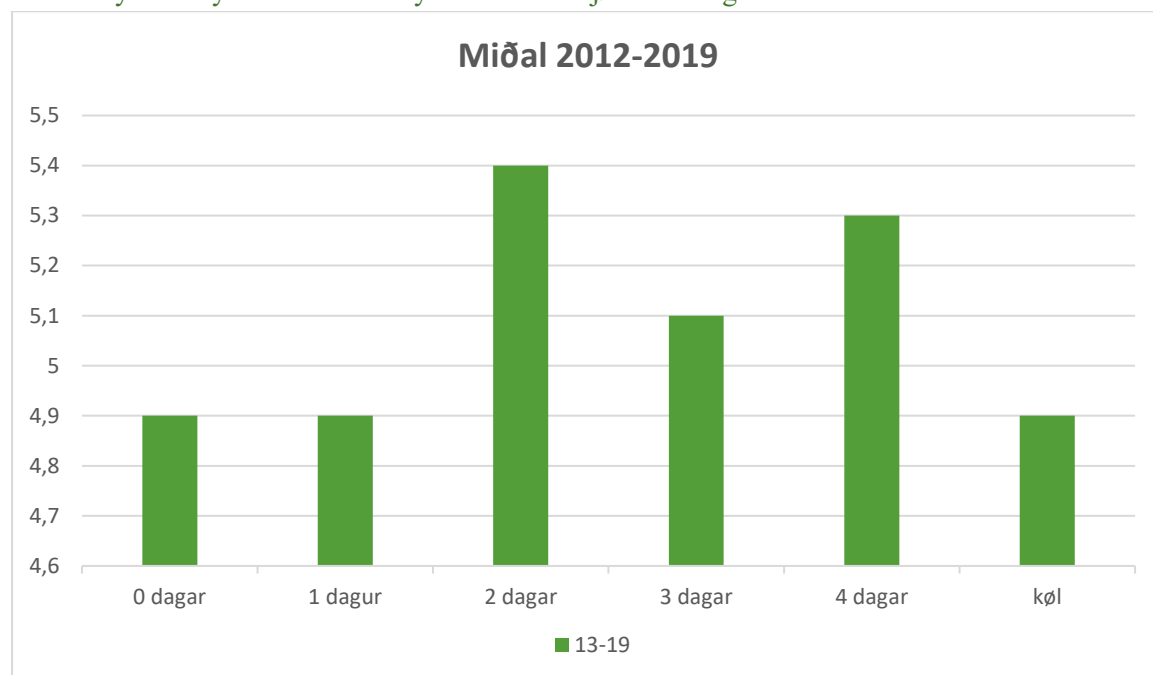
Til hetta nýttu vit 12 veðurlambskrov av lombum, sum vóru flett sama dag. Krovini vigaðu 28 – 32 pund. Tvey krov blivu beinanvegin hongd í kølirúm við 5 hitastigum. Tvey krov blivu hongd í hjallin beinanvegin, meðan hini blivu hongd innandura í 14 hitastigum. Síðani vóru hvønn fylgjandi dag tvey krov hongd í hjallin. Bøgir og tjógv vóru skorin frá og vóru hangandi í hjallinum. Frá desember til juni vóru 8 smakkiroyndir gjørdar av kjøtinum, 4 tær fyrstu av bógvi og 4 tær seinastu av tjógvi. Dómararnir dømdu smakkin á kjøtinum og góvu stig frá 0 til 10, har 10 er best.

Fyribils úrslitið av kanningunum fyri árin 2012 - 2019 sæst niðanfyri:

Stabbamynd 1. Fyribilsúrslit av royndunum við kjøtsmakking

Búnaðarstovan 2019

Hans Martin Andreassen

